

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HÂKİM VE SAVCI ADAYLARI İÇİN MESLEK ÖNCESİ EĞİTİM SETİ

İdari Yargıya Yönelik Eğitim Materyalleri

TÜRK YARGISININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

AVRUPA BİRLİĞİ - AVRUPA KONSEYİ ORTAK PROJESİ



COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

STRENGTHENING THE CAPACITY OF THE TURKISH JUDICIARY ON FREEDOM OF EXPRESSION

EUROPEAN UNION – COUNCIL OF EUROPE JOINT PROJECT

2	Materyal No. 1: Eğitim Öncesi Değerlendirme Formu
3	Materyal No. 2: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda, Uluslararası Belgelerde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde İfade Özgürlüğüne Sağlanan Korumaya İlişkin Genel Çerçeve
3	Ulusal ve Uluslararası Normatif Kaynaklar
3	İfade Özgürlüğü Hakkının Kapsamı
3	İfadenin Biçimleri ve İçeriği
4	Medyanın Rolü
4	Negatif ve Pozitif Yükümlülükler
5	Materyal No. 3
6	Materyal No. 4
7	Materyal No. 5
8	Materyal No. 6
9	Materyal No. 7: Üç Aşamalı Testin Türk Hukukunda ve Pratiğinde Uygulanması
12	Materyal No. 8: Örnek Olay
13	Materyal No. 9
18	Materyal No. 10: Isınma Alıştırmasında Kullanılacak İfadeler
20	Materyal No. 11
23	Materyal No. 12: Hakaretten Sorumlu Tutulmama Koşulları
24	Materyal No. 13
26	Materyal No. 14: Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi
27	Materyal No. 15: Terörle İlgili Türk Mevzuatı
29	Materyal No. 16: İfade Özgürlüğü ve Terörle Mücadelenin Farklı Boyutlarına Dair Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtayın Örnek Kararları
30	Materyal No. 17: Örnek Olay
31	Materyal No. 18: Basın Özgürlüğü ve Gazetecilerin Güvenliği ile İlgili Önemli Notlar
32	Materyal No. 19: Najafli – Azerbaycan Davası
33	Materyal No. 20: Devletin Gazetecilik Faaliyetini Engellememe Yükümlülüğü
33	Bilgiye Erişim
34	Gazetecilik Kaynaklarının Korunması
35	Arama ve El Koyma İşlemleri
36	Materyal No. 21: Örnek Olay
37	Materyal No. 22: Eğitim Mahkemesi Örnek Olayı
41	Materyal No. 23: Eğitim Sonrası Değerlendirme Formu



MATERYAL NO.1 EĞİTİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRME FORMU

TÜRK YARGISININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ
AVRUPA BİRLİĞİ - AVRUPA KONSEYİ ORTAK PROJESİ



1.Tarih GG AA YYYY

STRENGTHENING THE CAPACITY OF THE TURKISH JUDICIARY ON FREEDOM OF EXPRESSION
EUROPEAN UNION - COUNCIL OF EUROPE JOINT PROJECT

2. Eğitim Grubu

3. Cinsiyetiniz Kadın Erkek

4. Mesleğiniz

5. Avukatlık mesleğinde tecrübe yılınız 5 yıldan az 6-10 yıl 11 yıl ve üzeri

6. Avukat olarak çoğunlukla çalıştığınız mahkemeler

<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>

7. Lütfen aşağıdaki önermeleri eğitim hakkındaki beklentilerinize göre değerlendiriniz.

(1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum)

	1	2	3	4	5
İdare hukuku mevzuatındaki ifade özgürlüğü ilgili düzenlemeler hakkında bilgi sahibiyim.					
İfade ve medya özgürlüğü ile ilgili ulusal ve uluslararası insan hakları standartların kaynakları konusunda bilgi sahibiyim.					
T.C. Anayasası'nın 90. maddesi bağlamında AİHS'nin Türk hukukundaki yeri konusunda bilgi sahibiyim.					
İfade özgürlüğünün asil, sınırlamanın istisna olduğu prensibini önüne gelen somut davalarda uygulayabilirim.					
Somut bir davada ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlal olup olmadığını tespit etmek için üç aşamalı orantılılık testini etkin ve yeterli derecede uygulayabilirim.					
Soruşturma ve yargılama sürecinde ifade özgürlüğü ile diğer haklar arasında adil bir denge kurabilirim.					

Lütfen aşağıdaki önermeleri eğitim hakkındaki beklentilerinize göre değerlendiriniz.

(1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum)

	1	2	3	4	5
AİHM içtihadı kapsamında neyin meşru amaç sayılabileceği hakkında bilgi sahibiyim.					
Hakaretin Türk hukukunda nasıl tanımlandığı konusunda bilgi sahibiyim.					
İfade özgürlüğünün hakaret bağlamında korunması ile ilgili AİHM içtihatları konusunda bilgi sahibiyim.					
Danıştayın ifadede özgürlüğü ile ilgili oturmuş içtihatları konusunda bilgi sahibiyim.					
AİHM içtihatları ışığında koruma altındaki ifadeler (siyasi, ticari, sanatsal) hakkında bilgi sahibiyim.					
Hakarete orantılılık ilkesini kolaylıkla ve etkili olarak uygulayabilirim.					
Terör ve hakaret davalarında AİHS 10. maddesine ilişkin AİHM tarafından belirlenen ilke ve standartları etkili olarak ve yeterli derecede uygulayabilirim.					
AİHS'deki hakların askıya alınması kavramının ne anlama geldiği konusunda bilgi sahibiyim.					
İfade özgürlüğü bağlamında şiddete teşvik, nefret söylemi, terör propagandası ile şok eden kırıcı sözler ve eylemlerle ilgili AİHM standartlarını etkin ve yeterli olarak uygulayabilirim.					
Terörle mücadele kanunlarının uygulanmasının insan hakkı ihlallerine neden olmaması gerektiği konusunda bilgi sahibiyim.					
Basın özgürlüğünün demokratik toplumlardaki önemi hakkında bilgi sahibiyim.					
Sadece geleneksel medyanın değil, internet ortamında faaliyet yürüten yeni medyanın da AİHS ve T.C. Anayasası'ndaki haklar ve özgürlüklerden yararlandığı konusunda bilgi sahibiyim.					
Gazeteci güvenliği bağlamında AİHM'nin teminatları hakkında bilgi sahibiyim.					
Gazetecilerin yaptıkları haberler nedeniyle fiziki saldırıya uğramaları durumunda yaşadıkları hakkında bilgi sahibiyim.					
Gazetecilerin güvenliğinin sağlanması konusunda devletin sorumlulukları hakkında bilgi sahibiyim.					
İfade ve basın özgürlüğü alanında AİHS standartlarını ve Türk Yüksek mahkemelerinin içtihatlarını etkili ve yeterli olarak tatbik edebilirim.					
Somut bir davada ifade özgürlüğüne yapılacak bir müdahalenin bu hakkın kullanımında genel üzerinde caydırıcı etki yaratabileceğini göz önünde bulundurabilirim.					
İfade özgürlüğünün sadece müstakil bir hak olmadığını aynı zamanda diğer insan haklarının etkin şekilde uygulanmasının teminatı olduğunu farkındayım.					



Ulusal ve uluslararası normatif kaynaklar

- Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, 19. madde
- Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, 19. madde
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 10. madde
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, madde 25, 26 ve 28

İfade özgürlüğü hakkının kapsamı

İfade özgürlüğü şu unsurları kapsamaktadır:

- Fikir sahibi olma özgürlüğü, ifade özgürlüğünün bir ön koşuludur. Devletler vatandaşlarına herhangi bir ideolojiyi aşlamamalı ve şu veya bu görüşe sahip kişiler arasında ayırmda bulunulmasına müsaade etmemelidir. Devlet tarafından tek taraflı bilginin teşvik edilmesi, fikir sahibi olma özgürlüğü önünde ciddi ve kabul edilemez nitelikte bir engel yaratabilir.
- Bilgi ve görüşleri açıklama özgürlüğü, bir ülkenin siyaset yaşamı ve demokratik bir şekilde işleyişi açısından en yüksek öneme sahiptir. Bu özgürlük olmadan serbest seçimler mümkün olamaz. Bu özgürlük, hükûmeti ve hükûmet mensuplarını eleştirme özgürlüğünü de içermektedir. Sanatsal yaratım ve performans ve bunların yayılması AİHM tarafından fikir ve düşünce alışverişine katkıda bulunan temel bir faktör ve demokratik bir toplumun hayati bir unsuru olarak görülmektedir.
- Bilgi ve görüş edinme özgürlüğü, AİHM içtihadında geliştirilmiş bulunan bilgiye erişim hakkını da kapsamaktadır (örneğin, Tarsasag a Szabadsagjokert / Macaristan Davası).

İfadenin biçimleri ve içeriği

- İfadeler sözlü, yazılı, görsel, reklam amaçlı ve sanatsaldır: yazılı ve görsel yayın (radyo, televizyon), gazeteler, kitaplar, broşürler, sembolik davranışlar ve simgelerin kullanımı.
- İfade özgürlüğü AİHS'nin 10. maddesi kapsamında güvence altına alınmıştır; bu madde, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 19. maddesinde ve Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 19. maddesinde dile getirilen hükmü yansıtmaktadır.
- AİHS'nin 10. maddesi, sadece olumlu karşılanan veya kimseye saldırgan gelmeyen veya insanların kayıtsız kalabildiği bilgi ve düşünceleri değil; saldırgan gelen, sarsıcı nitelik taşıyan veya rahatsız eden bilgi ve düşünceleri de korumaktadır; çünkü bunlar, demokratik bir toplumun vazgeçilmezleri olan çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirliliğin gerekleridir.
- AİHS'nin 10. maddesi yalnızca ifadenin içeriğine değil, biçimine yönelik de koruma güvencesi sağlamaktadır. Biçiminden dolayı hiciv (Rózycki ve Kuliś / Polonya), şiir (Karataş / Türkiye), roman (Akdaş / Türkiye) türlerine özel koruma atfedilmektedir. Anayasa Mahkemesi de Ali Karatay Davası'nda, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26. maddesine atıfla "düşüncelyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçları 'söz, yazı, resim veya başka yollar' olarak ifade etmiş ve 'başka yollar' ifadesiyle her türlü ifade aracının Anayasal koruma altında olduğunun" altını çizmiştir (Başvuru No. 2012/990, Karar tarihi [KT]: 10/12/2014).



MATERYAL NO.2

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI'NDA, ULUSLARARASI BELGELERDE VE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NDE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE SAĞLANAN KORUMAYA İLİŞKİN GENEL ÇERÇEVE

Medyanın rolü

- AİHS 10. madde, açıkça basın özgürlüğünden bahsetmemekle birlikte, AİHM 10. maddede yer alan özgürlüklerden yararlanmak konusunda basına özel bir statü tanıyan bir dizi ilke ve kural getiren kapsamlı bir içtihat yaratmış bulunmaktadır. Basının siyasetin denetçisi (bekçisi) olma rolü Mahkeme tarafından ilk kez Lingens / Avusturya Kararı'nda vurgulanmıştır. Observer ve Guardian – Birleşik Krallık (Başvuru No. 13585/88) Kararı da basının demokratik toplumda “bekçi görevi” yüklediği düşüncesini pekiştirmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26. maddesinde de haber ve düşünceleri ifade etme ve yayma hakkının yanı sıra bilgi alma hakkı tanınmaktadır. Bundan başka, ayrı bir hükümlerle, 28. maddede basının hür olduğu ve sansür edilemeyeceği açıkça dile getirilmektedir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, tıpkı AİHM gibi, bir dizi kararda, basının, fikirleri, düşünceleri ve haberleri görsel ve basılı medya yoluyla yayma rolünün altını çizmiş bulunmaktadır (Örneğin Emin Aydın Davası, Başvuru No. 2013/2602, İlhan Cihaner Davası, Başvuru No. 2013/5574, Fatih Taş Davası, Başvuru No. 2013/1461).

Negatif ve pozitif yükümlülükler

- AİHS 10. madde Devletlere sadece ifade özgürlüğü hakkını ihlal edebilecek herhangi bir işlemde imtina etme değil, aynı zamanda kendi egemenlik alanları içerisindeki herkesin bu hakkı etkili bir şekilde kullanmasını sağlamak amacıyla gereken tüm tedbirleri alma yükümlülüğü de getirmektedir.
- Anayasa Mahkemesi de Bekir Coşkun Davası'nda bu noktayı teslim ederek kamu makamlarının negatif yükümlülük kapsamında zorunlu olmadıkça düşüncenin açıklanmasını ve yayılmasını yasaklamaması ve yaptırımlara tabi tutmaması gerektiğini; pozitif yükümlülük kapsamında ise ifade özgürlüğünün gerçek ve etkili şekilde korunması için gereken tedbirleri alması gerektiğini dile getirmiştir (Bekir Coşkun Davası, Başvuru No. 2014/12151).
- AİHS 10. madde kapsamında devletin pozitif yükümlülüğü AİHS'nin 13. maddesiyle (etkili başvuru hakkı) de bağlantılıdır. Anayasa Mahkemesi, Twitter Davası olarak bilinen birleştirilen Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak başvurularında (Başvuru No. 2014/3986) sosyal medya ile ilgili olarak şu kanaatlere varmıştır: “Ülkemizde milyonlarca kullanıcısı olan bir sosyal paylaşım sitesine erişimin engellenmesinin bu kişilerin demokratik toplumun temellerinden olan ifade özgürlüğünü sınırlayıcı etkisi dikkate alındığında bu tür sınırlamaların hukuka uygunluğunun acilen denetlenmesi ve hukuka aykırılık tespiti hâlinde sınırlamanın hemen kaldırılması demokratik hukuk devleti ilkesinden kaynaklanan bir zorunluluktur.”



Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 90

(...)

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. **Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.**



MATERYAL NO.4

Sürek /Türkiye (no 1)

Başvurucu, Türkiye'nin Güneydoğu Bölgesi'nde devletin askerî operasyonlarını şiddetle kınayan ve yetkilileri bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi veren Kürt halkına zulüm ve baskı uygulamakla suçlayan iki okur mektubu yayımlamış olan haftalık bir derginin sahibiydi. Başvurucu "devletin bölünmezliğine karşı propaganda yapmak ve halk arasında düşmanlık ve nefreti teşvik etmekten" mahkûm edilmiştir. Kendisi ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini öne sürerek şikâyetçi olmuştur.



Glimmerveen ve Hagenbeek / Hollanda

Bu davada başvuruçular "Beyaz Hollandalılar"a seslenen ve beyaz olmayan herkesin Hollanda'yı terk etmesini sağlamaya çalışan broşürlerden ötürü mahkûm olmuşlardır.



MATERYAL NO.6

Pakdemirli/Türkiye

Bir milletvekili olan Pakdemirli, 14 Nisan 1995 günü, bir basın toplantısında zamanın Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e ağır tenkitlerde bulunarak kendisini başka kimi sıfatların yanı sıra yalancı ve iftiracı olarak nitelendirerek daha sonra beraat edecek olan iki ANAP'lı bakanın milletvekili dokunulmazlığını kaldırttığı için eleştirmiştir. Demirel, başvurucu hakkında, kendisine hem şahsen hem de Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı sıfatıyla hakaret dolu ve iftira içeren sözler sarf ettiği iddiasıyla tazminat davası açmıştır. 12 Temmuz 1995 tarihinde Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi, Pakdemirli'nin, Demirel'e tazminat olarak yaklaşık 55.000 Euro'ya denk gelen 5.000.000.000 Türk lirası ödemesine karar vermiştir. Dava temyiz aşamalarında da onanmıştır.



Temel hak ve özgürlükler, Anayasal metinlerde yer alırken genellikle sınırlayıcı düzenlemelere de yer verilmektedir. Bu sınırlamalar, ilgili hak ve özgürlüğe özgü olabileceği gibi, bunun yanında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesinde düzenlendiği hâliyle genel sınırlamalar şeklinde de olabilmektedir.

Toplumsal gerçeklikler, hakların kötüye kullanılabilme ihtimali ve daha birçok sebeple temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, ideal bir durum olmasa da kabul edilebilir bir olgudur. Bu noktada önemli olan, sınırlandırmanın maksimum seviyelere çıkarılarak "hakkın özüne" dokunulmamasıdır.

Öte yandan, ifade özgürlüğü özelinde korunmaması gerektiği yönünde genel kabul görmüş "tartışmalı ifadelerin" varlığı, ifade özgürlüğünün sınırlarını belirlemede ortaya çıkan zorluklardan biridir. Tarihsel gerçekleri inkâr söylemi, demokratik rejimi yıkmayı hedefleyen ifadeler, ırkçılık, hoşgörüsüzlük, şiddet ve nefret barındıran ifadeler, pornografi ve çocukların korunması ile ilgili hususlar, ifade özgürlüğünü sınırlandırma kriterleri ile birlikte tartışılması sona ermeyecek ve sürekli geliştirilecek bir alan olarak karşımızda durmaktadır.

AİHM, ifade özgürlüğünün bazı koşullar altında sınırlandırılabilceğini ve sınırlandırma konusunda tartışmalı noktaları da dikkate alarak ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarını sonuçlandırmada "üç aşamalı testi" uygulamaktadır. Bu testin, Anayasa Mahkemesinin itiraz ve iptal davalarındaki "norm denetimi" sırasında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesini uygulama yönteminden belirgin bir farkı yoktur.

Birinci aşama: müdahalenin varlığını tespit

Temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri süren başvuruçular, genellikle olayları anlatmakta ve kendilerinden uzmanlık beklenmediği için hukuki nitelendirmelerde hatalar yapmaktadır. Bundan farklı olarak kişiler, herhangi bir hak ihlaline uğramamış olsalar da haklarının ihlal edildiği inancı ile hareket edebilmektedirler. Bu sorunları ortaya koyabilmek adına üç aşamalı testin birinci aşamasını üç alt başlık altında incelemek gerekmektedir:

1. Müdahale, ifade özgürlüğünün hangi kapsamıyla ilişkilidir? Bilindiği gibi ifade özgürlüğü, düşünceye sahip olma, bilgi ve düşünceyi açıklama ve bilgiye ulaşma özgürlüklerini bünyesinde barındırmaktadır. Bu yönleri ile olayın somutlaştırılması, ihlal tespitini kolaylaştıracaktır.

2. Gerçek anlamda bir müdahale var mıdır? Kişiler, herhangi bir ihlal bulunmasa da haklarının ihlal edildiği düşüncesinde olabilirler. Bu nedenle müdahale oluşturan durumun somutlaştırılması gerekir. İfade özgürlüğüne müdahale edilme biçimleri, özgürlüğün kullanılma şekline göre değişkenlik gösterecektir. Basılmış bir kitabın toplatılması, süreli yayına sansür uygulanması, toplantı ve gösteri talebine olumsuz cevap verilmesi, gösterinin dağıtılması, soruşturma açılması, vb.

3. Müdahalenin yasal zeminde bir dayanağı olmalıdır. İfade özgürlüğünün sınırlandırılması ancak kanunla mümkün olacağından öncelikle müdahalenin yasal karşılığı belirlenecektir (Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun ve benzeri diğer yasal mevzuattaki düzenlemelere burada vurgu yapılacaktır.). Kanunilik; yasa, kanun hükmünde kararname [KHK], tüzük, yönetmelik, yargı içtihadı vb. yazılı veya yazılı olmayan fakat yürürlükte bulunan hükümlerin tamamını kapsamaktadır. Bu hükümlerle ilgili olarak bulunması gereken en önemli özellikler şunlardır:



MATERYAL NO.7 ÜÇ AŞAMALI TESTİN TÜRK HUKUKUNDA VE PRATIĞİNDE UYGULANMASI

- a- Herkes tarafından erişebilir olmalı.
- b- Herkes tarafından anlaşılabilir açıklıkta olmalı.
- c- Mevcut hükümler, hukukun keyfi kullanımına karşı güvence içermelidir. [Sunday Times / Birleşik Krallık Davası (Başvuru No. 6538/74), RTBF / Belçika Kararı (Başvuru No. 50084/06)]

İkinci aşama: müdahalenin haklı sebebe dayanması

İfade özgürlüğü, mutlak bir özgürlük değildir ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan temel hak ve özgürlüklerin sınırlama rejimine tabidir. İfade özgürlüğüne ilişkin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında sınırlama sebeplerine yer verilmiştir. Basın özgürlüğünün sınırlanmasında ise kural olarak 28. maddenin dördüncü fıkrası gereğince Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26 ve 27. madde hükümleri uygulanacaktır. Bundan başka basın özgürlüğünün sınırlanmasında 28. maddenin beşinci, yedinci ve dokuzuncu fıkralarında bazı özel sınırlama sebeplerine yer verilmiştir.

Ancak ifade ve basın özgürlüklerine yönelik sınırlamaların da bir sınırının olması gerektiği açıktır. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesindeki ölçütler göz önüne alınmak zorundadır. Bu sebeple ifade özgürlüğüne getirilen sınırlandırmaların denetiminin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesinde yer alan meşru amaçlar çerçevesinde ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26 ve 28. maddeleri kapsamında yapılması gerekmektedir.

AIHS'de düzenlenen meşru amaçlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Ulusal güvenliğin korunması
- Toprak bütünlüğünün korunması
- Kamu emniyetinin korunması
- Düzensizliğin ve / veya suç işlenmesinin önlenmesi
- Sağlığın korunması
- Ahlakın korunması
- Başkalarının şöhretinin veya haklarının korunması
- Gizli olarak elde edilen bilgilerin açıklanmasının önlenmesi
- Yargı organlarının otorite ve tarafsızlığının sürdürülmesi

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda düzenlenen "meşru amaçlar" ile AIHS'de düzenlenen "meşru amaçlar" genel olarak örtüşmektedir.

Ancak "ahlakın korunması" ve "sağlığın korunması" ifadeleri Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda açıkça yer almamaktadır.

"Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devlet'in ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması", "suçluların cezalandırılması", "özel ve aile hayatlarının korunması" ve "kanunun öngördüğü meslek sıralarının korunması" meşru amaçları da AIHS'de yer almamaktadır. Fakat bu düzenlemelerdeki farklılık yorumla giderilebilir niteliktedir.

Burada önemli olan, meşru amaçların istisnai nitelikte olduğu ve dar yorumlanması gerektiğidir.



Üçüncü aşama: demokratik toplumda gereklilik ve orantılılık

Demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Öze dokunma yasağını ihlal etmeyen müdahaleler yönünden gözetilmesi öngörülen “demokratik toplum düzeninin gerekleri” kavramı, öncelikle ifade özgürlüğü üzerindeki sınırlamaların zorunlu veya istisnai tedbir niteliğinde olmalarını, başvurulabilecek en son çare veya alınabilecek en son önlem olarak kendilerini göstermelerini gerektirmektedir. “Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma”, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacıyla yönelik olmasını ifade etmektedir. Buna göre, sınırlayıcı tedbir, bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa veya başvurulabilecek en son çare niteliğinde değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez.

Başka bir ifadeyle, yapılan sınırlama, hak ve özgürlüğün özüne dokunarak kullanılmasını engelliyor veya aşırı derecede güçleştiriyorsa, etkisiz hâle getiriyorsa veya ölçülülük ilkesine aykırı olarak sınırlama aracı ile amacı arasındaki denge bozuluyorsa demokratik toplum düzenine aykırı olacaktır.

Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile basın özgürlüğü alanında getirilen müdahalelerde, hedeflenen amaca ulaşabilmek için seçilen müdahalenin elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Bu bağlamda, demokratik toplumun temellerinden olan ifade özgürlüğünün, sadece olumlu karşılanan veya kimseye saldırgan gelmeyen veya insanların kayıtsız kalabildiği bilgi ve düşünceler değil, devletin veya toplumun bir bölümünü eleştiren, saldırgan gelen, sarsıcı nitelik taşıyan veya rahatsız eden bilgi ve düşünceler için de geçerli olduğu kuşkusuzdur. Çünkü bunlar, demokratik toplum düzeninde geçerli olan çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir.

Orantılılık ve ölçülülük testi yapılırken somut olaya yönelik cevap alınması gereken sorular vardır. Bu sorular AİHM uygulamaları ile ortaya çıkmıştır:

- İfadenin içeriğinde şiddet çağrısı, nefret söylemi ve terör propagandası var mı?
- İfadeyi kullanan kişi kimdir (kişinin terörle ilgisi, tanınmışlık düzeyi, toplumu etkileme gücü vb.)?
- İfadede kullanılan araç nedir (aracın etki ve yayılma niteliği, kitap, dergi, gazete gibi süreli ve süresiz yayınlar veya işitsel ve görsel araçlar)?
- İfadede kullanılan yöntem nedir (yöntemin etkinliği ve geniş kitlelere ulaşma becerisi, resim, karikatür, şarkı, slogan, dans, heykel, duruş, hareket vb.)?
- İfadenin kullanıldığı yer neresi (Terör eylemlerinin yaygın olduğu veya güvenliğin zayıfladığı noktalarda ortaya konan ifade ile sakin yerlerde ortaya konan ifadenin etkisi farklılık göstermektedir.)?
- İfade ne zaman kullanılmıştır (Terör olaylarının etkili olduğu bir dönemde kullanılan ifadeler kamu düzenini daha olumsuz yönde etkileyebilecektir -zamanın soğutucu etkisi.)?



MATERYAL NO.8 ÖRNEK OLAY

Delfi-Estonya, Başvuru No. 64569/09

Delfi, Estonya'daki en büyük haber portallerinden biridir. Okuyucular haberlere yorum yazabilir; buna rağmen Delfi, yasa dışı içeriği sınırlama ayrıca filtreleme, uyarma ve kapatma politikalarına göre işlemektedir. Delfi buz yollarıyla ilgili bir haber yayımlamıştır, haber makul kabul edilmiş ve ortalamanın üzerinde yorum almıştır. Yorumların bazıları L. olarak tanınan kişiye yöneltilmiş tehditler dâhil saldırı içerikli ifadeler içermektedir. Birkaç hafta sonra L. yirmi yorumun silinmesini ve kendisine tazminat ödenmesini talep etmiştir. Delfi yorumları aynı gün kaldırmış ancak tazminat ödemeyi reddetmiştir. Daha sonra mesele Mahkemeye taşınmıştır ve L.ye ilk talebinden daha az miktarda da olsa tazminat verilmesine hükmedilmiştir. Delfi'nin yansız bir aracı olma ve bu nedenle de e-ticaret kapsamındaki yükümlülüklerden muaf olma talebi reddedilmiştir.



KARARSIZIM



MATERYAL NO.9

KATILYORUM



KATILMIYORUM



**TAMAMEN
KATILYORUM**



Hiç KATILMIYORUM



MATERYAL NO. 10 ISINMA ALIŞTIRMASINDA KULLANILACAK İFADELER

I. Televizyon yayınında küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler kullanılması konusunda:

(i) Bir yemek programında jüri üyelerinden birinin, yarışmacılara "(...) Eğer kendinizi emin hissetmiyorsanız, burada bir şeyler yapamayacağınıza inanıyorsanız rica edeyim defolun gidin buradan (...) eğer hazır değilseniz, kendinizi kötü hissediyorsanız basın gidin buradan!" şeklinde nezaket kurallarından uzak uyarılarda bulunduğu; tezgâhın başında yemeğini hazırlayan bir yarışmacıya "(...) Antipatiksin, her şeye maydanozsun ağabeycim... (elindeki maydanozu fırlatarak)", "(...) Yemeğini yap hadi konuşma be!" diyerek azarladığı; başka bir yarışmacının yaptığı yemeği tadarlarken diğer bir jüri üyesinin de yemek için "Köpeğime mama versem daha güzel bir prezantasyon olurdu." şeklindeki sözleri, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı, iftira niteliğinde yayın olarak nitelendirilmelidir (Danıştay 13. Dairesinin 12 Kasım 2012 tarihli Kararı, E. 2012/1169, K. 2012/2903).

(ii) Televizyondaki bir tartışma programında, bir kişinin bir diğerine karşı terbiyesizce davrandığı ve terbiyesizce davranma eğiliminin olduğu yönündeki ifadeleri, hakaret niteliğinde küçük düşürücü ve aşağılayıcı ifadelerdir.

Terbiyesizce davrandığı ve terbiyesizce davranma eğiliminin olduğu yönünde bir ifade, o kişinin eğitim, görgü ve topluluk kurallarına aykırı hareket ettiği ve bu eğilimde bulunduğu anlamına gelmekte; bu anlamıyla söz konusu ifadeler bir düşünce veya fikir açıklaması değil, kişi veya kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü ve aşağılayıcı nitelikte ifadelerdir (Danıştay 13. Dairesinin 22 Kasım 2012 tarihli Kararı, E. 2012/1068, K. 2012/3284).

II. İdarenin yetki ve görev alanına ilişkin bir alanda yer alan hakaret içerikli ifadelerin kaldırılmamasının idarenin de sorumluluğunu doğurması konusunda:

(iii) İdareye ait internet sitesinin forum sayfasında bir kişiye diğer bir kişinin küfür ve hakaret ettiği için ceza mahkemesi kararıyla sabit olmasına rağmen, hakarete uğrayan kişinin söz konusu ifadelerin internet sitesinden kaldırılması yönündeki talebinin idarece, ifadelere ilişkin sorumluluğun idarede değil ifadeleri yazan kişide olduğu gerekçesiyle reddedilmesi, idarenin sorumluluğuna yol açar.

"Kartal 1. Sulh Ceza Mahkemesince hakaret suçunun işlendiğine karar verilmiş olduğu dikkate alındığında, davacının hakaret niteliği taşıdığı ileri sürdüğü yayınları, denetiminde ve sorumluluğunda bulunan internet sitesinden kaldırmayan davalı idarenin hizmet kusuru işlemiş olduğu açıktır. Bu durumda, davacının kendisine yönelik hakaret niteliği taşıyan yayınlardan dolayı manevi zarara uğramış olması nedeniyle davacının kişisel durumu ve olayın niteliği göz önüne alınarak takdir edilecek bir oranda manevi tazminata hükmedilmesi gerekmektedir." (Danıştay 8. Dairesinin 1 Haziran 2011 tarihli Kararı, E. 2008/6707, K. 2011/2949)

III. Ağır eleştiri konusunda:

(iv) Büyük bir futbol kulübünün başkanı hakkında sahte rapor temin ederek askerlikten kaçtığına iddia edilmesi, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmelidir.



Danıştay, topluma mal olmuş veya kamu nezdinde tanınmış kişilere yönelik eleştiri sınırının, normal bireylerden daha geniş olduğunu belirtmektedir. Danıştay, televizyon programında kulüp başkanının sahte rapor temin ederek askerlikten kaçtığına iddia edildiği, bu konunun kamu nezdinde uzun zamandan beri tartışılan bir konu olduğu, özel hayatına dair bir bilginin paylaşılmasının söz konusu olmadığı, hakkında yorum yapılan kimsenin topluma mal olmuş bir kişi olması da dikkate alındığında yapılan eleştirilerin ifade özgürlüğü sınırları içerisinde kaldığına hükmetmiştir (Danıştay 13. Dairesinin 31 Aralık 2014 tarihli Kararı, E. 2013/2894, K. 2014/4670).

(v) Lise müdür vekilinin, ders esnasında rahatsızlandığını söyleyip izin isteyen bir öğrencisine “altına bez veya ped bağla” demesi hakaret değil eleştiri amaçlı söylenmiş sözdür.

Matematik öğretmeni olan ve soruşturma tarihinde Afyonkarahisar ili, Dazkırı Lisesinde müdür vekili olarak görev yapan davacı hakkında, ders esnasında rahatsızlandığını söyleyip izin isteyen bir öğrencisine “altına bez veya ped bağla” diyerek dalga geçtiği iddialarıyla ilgili olarak yapılan soruşturma sonucunda, davacıya isnat edilen fiilin sübuta erdiğinden bahisle getirilen teklif uyarınca, davacının 1 gün maaş kesim cezasıyla cezalandırılmasına dair işlem tesis edilmiştir. İşlemin iptali istemiyle açılan davada Afyonkarahisar İdare Mahkemesi 01/12/2011 tarihli ve E. 2011/813; K. 2011/1296 sayılı Kararıyla davayı reddetmiştir. Danıştay ise anılan sözleri eleştiri kapsamında değerlendirerek ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur (Danıştay 12. Dairesinin 20 Ekim 2015 tarihli Kararı, E. 2012/2497, K. 2015/5378).

IV. Nefret söylemi ve şiddet kullanımını özendirici veya nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte yayın konusunda:

(vi) Bir televizyon programında röportaj veren şahsın, uzun bir süre boyunca bir kişinin diğer bir kişiyi öldürtmesi yönünde telkinlerde bulunması, ağır kışkırtma ve şiddet kullanımını özendirici, linç anlayışını tahrik niteliğinde yayın kapsamındadır (Danıştay 13. Dairesinin 3 Mart 2010 tarihli Kararı, E. 2009/2076, K. 2010/1931).



MATERYAL NO. 11

İfade Özgürlüğü ve Hakaret ile İlgili Uluslararası Belgeler

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, madde 8 (özel ve aile hayatına saygı hakkı)
- Uluslararası Medeni ve Siyasal Hakları Sözleşmesi, madde 17 (mahremiyet hakkı)
- Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, madde 12 (Kimsenin özel yaşamına, ailesine, konutuna veya haberleşmesine keyfi olarak karışılmaz, şeref ve adına saldırılmaz.)

Ulusal Mevzuat Hükümleri

Anayasa hukuku açısından:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bakımından, 17. maddeye (kişinin manevi varlığının korunması hakkı), 20. maddeye (özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine saygı), 26. maddenin 2. fıkrasına (ifade özgürlüğünün kısıtlanması konusunda meşru bir gerekçe olarak "şöhret")

İdare hukuku açısından:

Devlet Memurları Kanunu, madde 124 vd.; Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu, madde 16/c (küfür-lü konuşmak); RTÜK Kanunu, madde 8; Polis Vazife ve Salahiyeti Kanunu, madde 11 (toplum düzeni bakımından tasvip edilmeyen tavır ve davranışta bulunanlar ile bu nitelikte söz); Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, madde 21 (özel hayatın gizliliği); 2802 sayılı Hâkim ve Savcılar Kanunu, madde 63, 65/a, b, d; 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, madde 11; 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkında Kanun; YÖK Öğrenci Disiplin Yönetmeliği; 5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Kanun; 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun

Ceza hukuku açısından:

Türk Ceza Kanunu bakımından, 125. madde 1. fıkra (hakaret), 134. madde 1. fıkra (özel hayatın gizliliğini ihlal), 267. madde (iftira), 299. madde (Cumhurbaşkanı'na hakaret), 300. madde (Devlet'in egemenlik alametlerini aşağılama), 301. madde (Türklüğü, Cumhuriyeti, Devlet'in kurum ve organlarını aşağılama), 216. madde (halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama); Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında 5816 sayılı Kanun; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu; Basın Kanunu, madde 11 (cezai sorumluluk), madde 14 (düzeltme ve cevap) ve madde 18 (düzeltme ve cevabın yayımlanmaması); İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, madde 9 (kişilik hakları ve özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi)

Medeni hukuk açısından:

Türk Medeni Kanunu madde 24 (kişilik haklarına saldırı) ve madde 25 (maddi ve manevi tazminat hakkı) ile Borçlar Kanunu (haksız fiillerden doğan sorumluluk)

Hukuk Muhakemeleri Kanunu, madde 26 (1) (hâkimin, tarafların talep sonuçlarıyla bağlı olması)

Türk Ticaret Kanunu, madde 58 (basın yayın yoluyla haksız rekabet)

İş Kanunu madde 25. II, b (işverenin şeref ve namusuna dokunacak sözler) ve (işverenin meslek sırlarının açıklanması)

Basın Kanunu, madde 13 (hukuki sorumluluk)

RTÜK Kanunu madde 8 (yayın ilkeleri)



Karar Örneği

Danıştay 10. Dairesi, 08.11.2010 tarih ve Esas No. 2007/6515 Karar No. 2010/8931

Dosyanın incelenmesinden; 78'liler Derneği ve Kültürlerarası İletişim Derneği tarafından 12.09.2004 tarihinde Marmaris ilçesinde düzenlenmek istenen "1. Marmaris Demokrasi ve Kültür Şenliği - Nete-kim Festival" adlı etkinliğin, davacının üyesi bulunduğu düzenleme kurulunca 2911 sayılı Yasa uyarınca 03.09.2004 tarihinde davalı Kaymakamlığa bildirilmesi üzerine, 12 Eylül 1980 tarihinde silahlı kuvvetlerin yönetime el koymasını protesto amaçlı etkinliğin yerel ve ulusal basında sıkça yer aldığı ve çeşitli siyasi partiler ve sivil toplum örgütleri tarafından, bu etkinliğe karşı olduklarını belirten gerginlik yaratacak açıklamalarda bulunulduğu; bunun yanında etkinliği destekleyen sivil toplum örgütlerinin de basına demeç verdiği, bu açıklamaların basın-yayın organlarında yayımlanması üzerine kamuda rahatsızlık oluştuğu, söz konusu etkinliğin gerçekleşmesi hâlinde iki karşıt grubun karşılaşmasına sebebiyet verilmek suretiyle kamu düzeninin bozulacağı, turizmin etkileneceği ve suç işlenmesinin kuvvetle muhtemel olduğu kanaatine varılarak suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlikenin mevcut olduğu gerekçesiyle dava konusu işlemle etkinliğin 2911 sayılı Yasa'nın 17. maddesi uyarınca yasaklandığı, bunun üzerine davacılar tarafından bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

(...)

Yine Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesinde yer alan, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması kriterlerinden biri olan ölçülülük ilkesi ise amaç ve araç arasında makul bir ilişkinin bulunması, diğer bir deyişle yapılan sınırlamayla sağlanan yarar arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade etmektedir. Bu ilkenin, sınırlayıcı önlem ile sınırlama amacı arasındaki ilişkinin denetiminde, yasal önlemin sınırlama amacına ulaşmaya elverişli olup olmadığını saptamaya yönelik elverişlilik; sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşma ve demokratik toplum düzeni bakımından zorunlu olup olmadığını arayan zorunluluk; ayrıca amaç ve aracın ölçüsüz bir oranı kapsayıp kapsamadığını, bu yolla ölçüsüz bir yükümlülük getirip getirmediğini belirleyen orantılılık ilkeleri olmak üzere üç ali ilkesi bulunmaktadır.

Toplantı düzenleme özgürlüğünün sınırlandırılmasında, "amaç"; milli güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık ve genel ahlakın, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması veya suç işlenmesinin önlenmesi; "araç" ise toplantının ertelenmesi veya yasaklanmasıdır. Toplantının düzenlenmesi hâlinde, amacın gerçekleştirilmesi (örneğin, kamu düzeninin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi) imkânsız hâle gelecek ise erteleme veya yasaklamanın zorunluluğundan bahsedilebilecektir. Bununla birlikte, ölçülülük ilkesinin varlığından söz edebilmek için, zorunluluk yeterli olmamakta; yukarıda aktarıldığı gibi, amaç ile araç arasında makul bir oranın bulunması da gerekmektedir. Bu bağlamda, toplantının ertelenmesi ile istenilen amaca ulaşılacağı hâllerde, yasaklama yoluna gidilmesi, ölçülülük ilkesine ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesine aykırılık teşkil edecektir.

Uyuşmazlığa konu olayda, her ne kadar, "1. Marmaris Demokrasi ve Kültür Şenliği - Nete-kim Festival" adlı etkinlikle ilgili olarak birtakım siyasi parti ve sivil toplum örgütlerinin karşıt görüşlerinin basın-yayın organlarında yer alması nedeniyle söz konusu etkinliğin gerçekleşmesi hâlinde iki karşıt grubun karşılaşmasına sebebiyet vereceği gerekçesiyle dava konusu işlem tesis edilmiş ise de söz konusu etkinliğin düzenlenmesi hâlinde suç işleneceğine dair açık, somut ve yakın tehlike bulunduğu ortaya konulamamıştır.



MATERYAL NO. 11

Kaldı ki gerek 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun gerekse 2911 sayılı Yasa'nın kaymakamlara verdiği yetki çerçevesinde, ilçe sınırları dâhilinde gerekli güvenlik önlemlerinin alınmasının ve ihtiyaç duyulduğunda toplantının dağıtılmasının idarenin görev ve yetkisi içinde olduğunda da kuşku bulunmamaktadır.

Dolayısıyla açık, somut ve yakın tehlikeden bahsedilemeyen dava konusu olaydaki durum, ancak bir erteleme sebebi teşkil edebileceğinden; ayrıca erteleme müessesesinin işletilmesi hâlinde toplantı düzenleme hak ve özgürlüğünün özüne dokunulmaksızın yasal amaca ulaşılabileceğinden, etkinliğin yasaklanması yoluna başvurulmasında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

**İfade doğruysa**

- Anayasa Mahkemesi, 8/4/2015 tarihli Nihat Özdemir Kararı (Başvuru No. 2013/1997)
- Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 2014/11549 E., 2015/8464 K. sayılı Karar
- AİHM Ristamaki and Korvola – Finlandiya Davası (Başvuru No. 66456/09)

Siyasi bir söylem (mecliste veya mahkemede söylenmişse veya bu tür süreçlerin bir raporuysa)

- AİHM Castells – İspanya Davası (Başvuru No. 11798/85)

Hiciv ise

- Anayasa Mahkemesi, 4/6/2015 tarihli Bekir Coşkun Kararı (Başvuru No. 2014/12151)
- AİHM Feldek – Slovakya Davası (Başvuru No. 29032/95)
- AİHM Różycki ve Kuliś – Polonya Davası (Başvuru No. 27209/03)

Hakaret içeren fikir başka birinin ifadesi ise (ve gazeteci bunu desteklemiyorsa)

- AİHM Jersild – Danimarka Davası (Başvuru No. 15890/89)

Kamu yararı varsa

- Anayasa Mahkemesi, 30/06/2014 tarihli İlhan Cihaner Kararı (Başvuru No. 2013/5574)
- Anayasa Mahkemesi, 26/02/2015 tarihli Ergün Poyraz Kararı (Başvuru No. 2013/2809)
- AİHM Thorgeirson – İzlanda Davası (Başvuru No. 13778/88)
- AİHM Bladet Tromso – Norveç Davası (Başvuru No. 21980/93)

Devletin bir kuruluşuna yöneltilmişse

- Anayasa Mahkemesi, 2013/2393 sayılı ve 11/3/2013 tarihli Tuğrul Çulfa Kararı
- Anayasa Mahkemesi, 23/01/2014 tarihli Emin Aydın Kararı (Başvuru No. 2013/2602)
- AİHM Eon – Fransa Davası (Başvuru No. 26118/10)
- AİHM Otegi Mondragon – İspanya Davası (Başvuru No. 2034/07)

Değer yargılarını içeren bir fikir açıklamasıysa

- Anayasa Mahkemesi, 16/07/2014 tarihli Nilgün Halloran Kararı (Başvuru No. 2012/1184)
- AİHM Lingens – Avusturya Davası (Başvuru No. 9815/82)
- AİHM Feldek – Slovakya Davası (Başvuru No. 29032/95)



MATERYAL NO. 13

Aşağıdaki örnek olayı inceledikten sonra şu soruları tartışınız:

- Kişinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olmuş mu?
- Bu müdahale kanuna uygun bir şekilde mi yapılmış?
- Müdahaleyi haklı kılan meşru bir gerekçe var mı?
- Müdahale orantılı mı, demokratik bir toplumda gerekli mi?

Örnek Olay 1

Bir kamu görevlisi, idare tarafından geçici olarak Van ilinde görevlendirilmiş, buna yönelik olarak idareye verdiği dilekçede aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

"23 yıla yaklaşan kurum hizmetimde depremle ilgili hiçbir çalışma yapmamış olmamdan dolayı bu muğlak görevlendirme tanımıyla aslında şahsımdan bir hizmet beklenmediğini", "şahsımı hedef alan hukuk dışı uygulamalara karşı haklarımı hukuk yoluyla aramamdan olsa gerek, birilerinin şahsıma karşı duyduğu kin ve garezle, sindirme, psikolojik baskı, tehdit, baskı yapmak suretiyle...", "ekip hâlinde yapmam gereken çalışmayı kimlerle hangi sıfatla yapmam gerekmektedir (...) teknik bir donanım kullanılması gerekli ise bu donanım nereden temin edilecektir (...) dinamik ve statik hesaplama yöntemleri konusunda bilgi sahibi olmadığının biliniyor olmasına rağmen 2 ay süreyle hangi muayene yöntemiyle tespitler yapmam beklenmektedir (...) sıralanan soruların cevaplarına ilişkin şahsıma hiçbir bilgi verilmeden bir görevlendirmeye gidilmesini samimiyetsiz, ciddiyetsiz bulmam, kasıtlı ve cezalandırılmam için yapıldığına inanmamın yanı sıra (...)", "Van'da yaşayan insanlarımızın da ucuz sindirme politikalarına alet edilmiş olmasını da esefle karşıladığımı ifade ediyorum", "(...) "görevlendirme kararının yeniden değerlendirilmesini arz ediyorum."

Bu ifadelerden dolayı idare tarafından kamu görevlisi hakkında üç yıl kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası verilmiştir (Kocaeli 1. İdare Mahkemesi 18/06/2013 tarihli ve E. 2012/828; K. 2013/665 sayılı Kararı - Danıştay 12. Dairesi 15/10/2015 tarihli ve E. 2013/10010 sayılı Kararı).

Örnek Olay 2

15 Kasım 2000 tarihinde günlük "(...)" gazetesinde yayımlanan bir köşe yazısında, Türkiye Bilimler Akademisi bilim etiği komitesi eski başkanı ve akademisyen (...), tanınmış bir akademisyen ve Yükseköğretim Kurulunun eski başkanı Profesör Dr. İ. D.yi "(...)" başlıklı kitabında başka bir profesörün eserinden aşırma yapmakla (intihal) suçlamıştır.

Bu köşe yazısında başvuru, başka hususların yanı sıra, bilim ahlakından sapmanın birçok çeşidi olduğunu, ancak en ilkel ve tehlikeli olanın ise başkasının eserini kendinin gibi sunmak olduğunu; "intihale" Batı kültürlerinde çok kötü gözle bakıldığını ve intihal gerçekleştirenlerin adi suç işlemiş muamelesi gördüklerini; bu tür eylemlerin telif hakları yasalarına göre cezalandırıldığını ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yaratıcı düşünce ve ürünlerin uyar ülkelerdeki kutsal dokunulmazlığa henüz kavuşmadığını dile getirmiştir. Bu bağlamda (...), doçent adaylarının yayınlarının bilim ahlakına uyup uymadığının incelenmesi amacıyla, YÖK'ün bir etik komitesi kurmaya karar verdiğine değinmiştir. İntihalin çok yaygın olduğunu ve dolayısıyla YÖK'ün söz konusu kararının yerinde olduğunu savunmuş ve YÖK'ten, kurucusu İ. D.ye dönerek yaptığı intihalden dolayı özür dilemesini istemesi



çağrısında bulunmuştur. (...), yazısının bu kısmında, Profesör Dr. İ. D.nin “(...)” adlı kitabında Dr. Benjamin Spock’un “Baby and Childcare” adlı kitabından intihal yaptığını ileri sürmüştür. (...), etik komitesi kurma yönünde attığı adım için YÖK’ü kutlamakla birlikte, öncelikle söz konusu olayın üzerine gidilmediği takdirde, “bilim ahlakımızı” düzeltmenin mümkün olmayacağını dile getirmiştir. Makalenin ilerleyen kısımlarında (...), intihal bakımından zaman aşımı uygulanmasını ve geçerli yaptırımın esnek olmayışını da eleştirmiştir.

Yazıcı, köşe yazısının yanındaki bir kutucukta, Türkiye Bilimler Akademisinin başkanı olduğu sırada intihalle başa çıkmaya çalışırken nasıl yenilgiye uğradığını anlatmıştır. Bu bağlamda, etik komitesinin İ. D. hakkında yukarıda belirtilen görüşünden ve bu çerçevede karşılaştığı direnişten ve neticesinde de komite üyelerinin istifasından bahsetmiştir.

18 Kasım 2000 tarihinde Türkiye Millî Pediatri Derneği Genel Kurulu, “(...)” gazetesinde yayımlanan bu yazıyı, Profesör Dr. İ. D.ye yönelik bir saldırı niteliği taşıdığı gerekçesiyle kınamıştır.

29 Kasım 2000 tarihinde Profesör Dr. İ. D., köşe yazısında dile getirdiği iddiaların kişilik haklarına ve itibarına yönelik bir saldırı teşkil ettiğini öne sürerek Yazıcı aleyhinde Medeni Kanun’un 24. maddesine dayanarak dava açmıştır.



MATERYAL NO. 14 AVRUPA KONSEYİ TERÖRİZMİN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ

Madde 1: Terörizmin Tanımı

1) Bu Sözleşme'nin amaçları açısından, "terör suçu", Ek'te sıralanan antlaşmalardan birinin kapsamına giren veya bu antlaşmalarda tanımlanan suçlar anlamına gelir.

Madde 5: Terör Suçunun İşlenmesine Alenen Tahrik

1) Bu Sözleşme'nin amaçları açısından, "bir terör eylemini işlemeye alenen tahrik"; terör suçunun işlenmesini kışkırtmak niyetiyle, böyle bir eylemin dolaylı olsun veya olmasın terör suçlarını savunarak, bir veya birden fazla suçun işlenmesi tehlikesine yol açacak bir mesajın kamuya yayılması veya başka bir şekilde erişilebilir hâle getirilmesi anlamına gelir.

2) Her bir Taraf, 1. paragrafta tanımlandığı şekilde, yasa dışı olarak ve kasten işlendiği durumlarda, terör suçunun işlenmesine alenen tahriki, ulusal mevzuatı açısından cezai suç olarak ihdas etmek üzere gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

Madde 6: Terörizme Eleman Temini

1) Bu Sözleşme'nin amaçları açısından, "terörist saflara katma", bir başka kişiyi terörist bir eylemi işlemeye veya bu eylemin işlenmesine katılmaya yahut bir veya daha fazla suçun bir dernek veya grup tarafından işlenmesine katkıda bulunmak amacıyla bir dernek veya gruba katılmaya teşvik etmek anlamına gelmektedir.

2) Her bir Taraf, 1. paragrafta tanımlandığı şekilde, yasa dışı olarak ve kasten bir suç işlendiği durumda, terörist saflara katmayı, ulusal mevzuatı açısından cezai suç olarak ihdas etmek üzere gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

Madde 7: Terörizm Amaçlı Eğitim

1) Bu Sözleşme'nin amaçları açısından, "terörizm için eğitim", bir terör suçunu icra etmek veya bu suçta katkıda bulunmak amacıyla, beceriyi bu amaçla kullanmak niyetiyle kazandığını bilerek, patlayıcıları, ateşli silahları ve diğer silahları veya öldürücü yahut tehlikeli maddeleri yapmayı veya kullanmayı veya diğer özel yöntem ve teknikleri öğretmeyi sağlamak anlamına gelir.

2) Her bir Taraf, 1. paragrafta tanımlandığı şekilde, yasa dışı olarak ve kasten bir suç işlendiği durumda, terörizm için eğitimi, ulusal mevzuatı açısından cezai suç olarak ihdas etmek üzere gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.

Madde 12: Koşullar ve Güvenceler

1) Her bir Taraf, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ve uluslararası hukuk uyarınca diğer yükümlülüklerinde yer aldığı şekilde ve o Taraf'a uygulanabildiği durumlarda, insan hakları yükümlülüklerine, özellikle ifade özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü ve din özgürlüğüne saygı göstererek bu Sözleşme'nin 5 ila 7 ve 9. maddelerinde yer alan konuların suç hâline getirilmesinin ihdasını, uygulanmasını ve yerine getirilmesini sağlayacaktır.

2) Bu Sözleşme'nin 5 ila 7 ve 9. maddelerinde yer alan konuların suç hâline getirilmesinin ihdası, uygulanması ve yerine getirilmesinde ayrıca, izlenen meşru amaçlar ve demokratik toplum açısından gereklilik göz önünde bulundurularak oransallık ilkesine bağlı kalınacak ve her türlü keyfîlik, ayrımcılık veya ırkçı muamele dışında tutulacaktır.



Terörle Mücadele Kanunu (Kanun No. 3713)

Madde 1 (Terör tanımı): Terör; cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devlet'in ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devlet'in iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.

Madde 3 (Terör suçları): 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320'nci maddeleri ile 310'uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır.

Madde 4 (Terör amacı ile işlenen suçlar): Aşağıdaki suçlar, 1'inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır:

- Türk Ceza Kanunu'nun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319'uncu maddeleri ile 310'uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.
- 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'da tanımlanan suçlar.
- 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 110'uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.
- 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 120'nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilan edilen bölgelerde, olağanüstü hâlin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.
- 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 68'inci maddesinde tanımlanan suç.

Madde 6 (Açıklama ve yayımlama):

- İsim ve kimlik belirterek veya belirtmeyerek kime yönelik olduğunun anlaşılmasını sağlayacak surette kişilere karşı terör örgütleri tarafından suç işleneceğini veya terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayımlayanlar veya bu yolla kişileri hedef gösterenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- Terör örgütlerinin; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren veya öven yahut bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden bildiri veya açıklamalarını basanlar veya yayımlayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- Bu Kanun'un 14'üncü maddesine aykırı olarak muhbirlerin hüviyetlerini açıklayanlar veya yayımlayanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.



MATERYAL NO. 15 TERÖRLE İLGİLİ TÜRK MEVZUATI

4) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiillerin basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, basın ve yayın organlarının suçun işlenişine iştirak etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükmlenir.

Madde 7 (Terör örgütleri):

(...)

2) Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek yahut bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca, basın ve yayın organlarının suçun işlenmesine iştirak etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükmlenir. Aşağıdaki fiil ve davranışlar da bu fıkra hükümlerine göre cezalandırılır:

(...)

b) Toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında gerçekleşmese dahi, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde:

1. Örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin asılması veya taşınması,
2. Slogan atılması,
3. Ses cihazları ile yayın yapılması,
4. Terör örgütüne ait amblem, resim veya işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi.

Halkı kin ve düşmanlığa tahrik ile kanunlara uymamaya tahrik 3713 sayılı Kanun'da terör suçu olarak sayılmamıştır.

Türk Ceza Kanunu (Kanun No. 5237)

Madde 216 (Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama):

(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması hâlinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dinî değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 217 (Kanunlara uymamaya tahrik):

1) Halkı kanunlara uymamaya alenen tahrik eden kişi, tahrikin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Ortak hüküm

Madde 218-(1)

Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar artırılır.



Anayasa Mahkemesi

Açık, somut ve yakın tehlike bulunması:

- Emin Aydın Davası, Başvuru No. 2013/409, Karar tarihi: 23/1/2014
- Fatih Taş Davası, Başvuru No. 2013/1461, Karar tarihi: 12/11/2014

Danıştay

Bir yayının ırkçılık, nefret söylemi, savaş propagandası, şiddete teşvik ve tahrik, ayaklanmaya çağrı veya terör eylemlerini haklı göstermek niteliğinde yayın olarak nitelendirilebilmesi için şiddete çağırır nitelikte “kine teşvik edici” ifadelerin olması gerekir.

- 13. Daire, 2013/1727 E. - 2014/377 K. sayılı ve 26/11/2014 tarihli Kararı

Bir kamu görevlisine yönelik olarak, bölücü terör örgütü sempatisini olduğuna dair, salt istihbari bilgiye dayalı, somut bir olaya veya mahkeme kararına dayanmayan nitelikte idari işlem tesis edilemez.

- 5. Daire, 1998/1346 E. - 2001/4937 K. sayılı ve 11/12/2001 tarihli Kararı

Yargıtay

Terörizm propagandası yapma suçu yasayla öngörülmesi ayrıca şiddeti ve terör örgütlerinin tehditkâr yöntemlerini övme unsuru içermelidir.

- 16. Ceza Dairesi, 2015/2204 E. - 1295 K. sayılı ve 12/5/2015 tarihli Karar
- 9. Ceza Dairesi, 2013/14927 E. - 2605 K. sayılı ve 10/3/2014 tarihli Karar

Terörizm propagandası aleni yapılmalı

- 9. Ceza Dairesi, 2009/22624 E. - 2012/36 K. sayılı ve 2/1/2012 tarihli Karar
- 9. Ceza Dairesi, 2006/345 E. - 2007/13 K. sayılı ve 30/1/2007 tarihli Karar

Terörizm propagandası kasıtlı olmalı

- 16. Ceza Dairesi, 2015/1752 E. - 1779 K. sayılı ve 10/6/2015 tarihli Karar
- 9. Ceza Dairesi, 2010/5039 E. - 201/3760 K. sayılı ve 21/3/2012 tarihli Karar

Savunma hakkının korunması

- 16. Ceza Dairesi, 2015/327 E. - 1277 K. sayılı ve 11/5/2015 tarihli Karar



MATERYAL NO. 17 ÖRNEK OLAY

Bir milletvekili, konuk olduğu televizyon programında terör örgütü liderine sayın demek suretiyle şahsı övmüş; terör örgütünün, Kürt sorununun bir sonucu olarak ortaya çıkan bir hareket, silahlı bir yapı olduğunu belirterek bu durumun normal olduğunu ifade etmiş, terör örgütünün muhatap alınması gerektiğini savunmuştur. Bu sebeplerle Radyo ve Televizyon Üst Kurulu söz konusu kanala uyarı cezası vermiştir (Danıştay 13. Dairesinin 24/12/2010 tarihli Kararı, E. 2010/4106, K. 2010/8753).

Sorular:

Bu dava sizin önünüze gelseydi kararınız ve / veya argümanlarınız ne olurdu?

- Televizyon kanalının avukatı olsaydınız?
- Davacı idare vekili olsaydınız?
- Davada karar verecek hâkim / hâkimler olsaydınız?



Kamu Bekçisi Olarak Gazeteciler

Basın, demokratik toplumlarda hayati bir role sahiptir. Basın özgürlüğü ve özgür bilgi akışı olmaksızın hiçbir demokrasi işlemez. Dolayısıyla tüm Üye Devletlerde basının-yayıncıların, gazetecilerin, blog yazarlarının -ki bunlar gittikçe artan düzeyde basın kadar hayati bir rol oynamaktadır- korunmasına şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır. Basın, siyasetçileri yakından takip edip haklarında bilgi vererek “kamu bekçisi” rolünü oynamaktadır (*Lingens – Avusturya*). Gazetecilere yönelik özel koruma, benzer bir “bekçi” rolü oynadıklarından sivil toplum örgütlerini kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi R (2000) 7 Sayılı Tavsiye Kararı'nda Gazeteci Kavramı

Bu tanıma göre Gazeteci, her türlü kitle iletişim aracı ile bilginin toplanması ve halka ulaştırılması faaliyetini düzenli veya profesyonel olarak yürüten gerçek yahut tüzel kişi olarak tanımlanabilir.

Devletin Gazeteci Güvenliği ile İlgili Pozitif Yükümlülüğü

Devlet, gazeteciler veya medya kurumlarına yönelik tehdit veya sindirme faaliyetlerinden haberdar ise koruyucu tedbir alma ve bu tür iddialara yönelik etkin soruşturma yürütmekle yükümlü olabilir.

AİHS'nin 2. maddesi (yaşam hakkı) hem kasten ve kanuna aykırı şekilde yaşamın sona erdirilmesine karşı bir yasak getirmekte hem de yaşamın korunması için uygun adımların atılması konusunda yetkililere pozitif bir yükümlülük yüklemektedir. Yaşamı koruma yükümlülüğünün iki temel unsuru bulunmaktadır:

- Kişiye karşı suç işlenmesinde caydırıcı olmak amacıyla etkili ceza yasası hükümlerini yürürlüğe sokarak ve beraberinde bu tür hükümlerin ihlalinin önleme, bu ihlallere karşı mücadele etme ve ihlallerin cezalandırılması için yasa uygulama mekanizmasının desteği ile devletin, yaşam hakkını güvence altına alma görevi
- Belirli koşullarda yetkililerin, diğer bireylerin cezai eylemlerinden dolayı yaşamları risk altında olan birey veya bireyleri korumaya yönelik önleyici operasyonel tedbirler alma konusundaki pozitif yükümlülüğü

Anayasa Mahkemesi Serpil Kerimoğlu ve Diğerleri Kararı

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesi ile koruma altına alınan yaşam hakkı çerçevesinde, devletin sınırları dâhilinde hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra devlet, pozitif bir yükümlülük olarak, **yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını** gerek kamusal makamların, gerek diğer bireylerin, **gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü altındadır** (AYM, E. 1999/68, K. 1999/1, K.T. 6/1/1999). Devlet her türlü tehdit ve şiddete karşı bireylerin maddi ve manevi bütünlüğünü korumakla yükümlüdür (AYM, E. 2005/151 K. 2008/37, K.T. 3/1/2008; E. 2010/58, K. 2011/8, K.T. 6/1/2011).”



MATERYAL NO. 19 NAJAFLI – AZERBAYCAN DAVASI

Najafli, *Boz Qurd* adındaki bir gazetede gazeteci ve başeditördür. 9 Ekim 2005 tarihinde birkaç muhalefet partisi Bakü'de izinsiz bir gösteri düzenler. Adı geçen gazeteci, diğer beş gazeteci ile birlikte, olayın haberini yapmak üzere gösteriye gider. Gazeteci, kendisinin gazeteci olarak tanınmasını sağlayan özel bir mavi yelek giymez ancak göğsünde bir gazeteci kimlik kartı vardır. Gösterinin polis tarafından dağıtılması sırasında, başvuru sahibi ve meslektaşları dövülür ve çeşitli yerlerinden yaralanırlar. Başvuru sahibinin ifadesine göre, kendisi polislere gazeteci olduğunu söylemiş ve durmalarını istemiştir. Gazeteci kafasına darbe alır ve dövülmesinin ardından bilincini kaybeder. Aynı gün hastaneye götürülür. 26 Ekim 2005 tarihinde, kapalı kranioserebral travma (beyin travması), beyin sarsıntısı ve başının üst kısmında yumuşak doku hasarı tanısının yer aldığı bir doktor raporu alır. 10 Temmuz 2006'da 19 no.lu Şehir Polikliniğinden bir doktor raporu daha alır. Söz konusu raporda Najafli'nin, kapalı kranioserebral travma ve beyin sarsıntısı tanısı almış bir hasta olarak kayıt altına alındığı ve hastanın durumunun uzun süreli tedavi gerektirdiği yer alır.

Yukarıdaki olay çalışması ile ilgili olarak şu soruları tartışınız:

- Bu davada devletin yükümlülüğü nedir?
- Sözleşme'nin hangi maddesi / maddeleri uygulanacaktır?
- Polis memuru, şahsın gazeteci olduğunu nasıl bilebilir? Örneğin, gazeteciler özel gömleklerle veya başka bir şekilde görünür kılınmalı mıdır?
- Neden gazeteciler, gazetecilik faaliyeti yürüttüklerini yetkililere anlatmak zorundadır?



AlHM, gazetecilerin işlerini yapmalarını engelleyebilecek her türlü tedbirin Sözleşme'nin 10. maddesi çerçevesinde soruna neden olabileceği kanaatindedir.

Bilgiye erişim

- Devletin yükümlülüklerinden biri, gazetecilerin bilgi toplamalarına izin vererek gazetecilik faaliyetini yürütmelerine bir müdahalede bulunmamaktır.
- *Dammann – İsviçre Davası*'nda AlHM, bir gazetecinin, savcılık ofisindeki idari asistanı gizli bilgileri ifşa etmesi konusunda kışkırtması gerekçesiyle hüküm giymesini, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlali olarak yorumlamıştır. Mevzubahis asistan, büyük bir soygunda şüpheli bulunan kişilerin sabıka kayıtlarıyla ilgili bilgileri iletmiştir. Bu davada gazetecinin cezalandırılması, yayının gerçekleştirilmesinden önce atılan bir adım olup böylesi bir ceza, gazetecileri, toplum hayatını etkileyen konularda kamu tartışmalarına katkıda bulunmaktan muhtemelen caydırmış olacaktır. Bu nedenle, söz konusu cezanın basın bilgi sağlama ve kamunun bekçisi olma rolünü engellemesi muhtemeldir. Ayrıca, gazetecinin kendisi söz konusu bilgileri yayımlamamaya karar verdiği için, ilgili kişilerin haklarına herhangi bir zarar gelmemiştir. Bu koşullar altında Mahkeme, demokratik bir toplumda basın özgürlüğünün sağlanması ve korunması çıkarını göz önünde bulundurarak, başvuru suçlu bulunmasının, söz konusu meşru amaca ulaşılması karşısında makul bir şekilde orantılı olmadığı kanısına varmıştır.
- Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamındaki haber alma özgürlüğü hakkı, esasen, hükümetleri bir kişinin, başkalarının vermek istediği veya isteyebileceği bilgileri almasını kısıtlamaktan men etmek olarak yorumlanmaktadır. Mahkeme ayrıca gazetecilerin bilgiye erişim hakkının önemini de teslim eder:
 - i) Bilgi toplama gazetecilikte önemli bir aşamadır ve basın özgürlüğünün doğasında olan, korumalı bir parçasıdır.
 - ii) Kamu yararına olan bilgilere erişime mani olmak amacıyla koyulan engeller, medyada veya ilgili alanlarda çalışanları söz konusu mevzuları takip etmekten caydırabilir. Sonuç olarak, son derece önemli olan "kamu bekçiliği" rollerini daha fazla üstlenemeyebilirler ve doğru ve güvenilir bilgi sağlama yetileri olumsuz yönde etkilenebilir.
 - iii) Yetkililerin bilgi toplamanın önüne engeller çıkarması hâlinde kanunlar, bir nevi dolaylı sansür hâline gelebilecek keyfi kısıtlamalara izin veremez.
- Gazeteciler, devlet tarafından hukuki bir sonuç yaratılmaksızın gizli kamera kullanarak bilgi toplayabilmelidir. Gizli kamera kullanarak bir röportajı kaydeden ve yayımlayan dört gazetecinin tutuklanmasına ilişkin *Haldimann ve diğerleri – İsviçre Davası*'nda, AlHM altıya bir oyla İsviçre makamlarının, Sözleşme'nin ifade özgürlüğüne ilişkin 10. maddesi çerçevesinde korunan haklarını ihlal ettikleri sonucuna varmıştır. Mahkeme, gazeteciler tarafından gizli kamera kullanımının kamuya genel bir konu hakkında bilgi vermeyi hedeflediğini, kaydedilen kişinin hiçbir şekilde kişisel olarak değil profesyonel bir aracı olarak hedef alındığını vurgulamıştır. Mahkemeye göre, aracının özel hayatına yapılan müdahale, sigorta aracılığı alanındaki kötü uygulamaların ortaya çıkarılmasına ilişkin bilgilerdeki kamu menfaatini aşacak derecede ciddi düzeyde değildir.



Gazetecilik kaynaklarının korunması

- Gazetecilik kaynaklarının korunması, bazı Sözleşme'ye Taraf Devletlerdeki kanun ve meslek etiği kurallarında yansıtıldığı ve gazetecilerin özgürlüğüne ilişkin çeşitli uluslararası belgelerde vurgulandığı üzere basın özgürlüğünün temel koşullarından birisidir (*Shapovalov – Ukrayna Davası*).
- Gazetecilerin kendi kaynaklarını koruma hakları Sözleşme'nin 10. maddesi ile koruma altına alınan "kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın bilgi ve görüşlerin alınması ve açıklanması" özgürlüğünün bir parçasıdır. Bu hak, basın özgürlüğünün mihenk taşıdır ve o olmadan bilgi kaynakları, kamuyu ilgilendiren konularda bilgilendirme yapmak konusunda basına yardımcı olmaktan vazgeçebilmektedir. Sonuç olarak, basının hayati derecede önemli kamu bekliliği rolü tehlikeye girebilmekte ve basının kamuya eksiksiz, doğru ve güvenilir bilgi sunabilmesi olumsuz şekilde etkilenebilmektedir (*Sanoma Uitgevers B. V. – Hollanda Büyük Daire Davası*).
- Gazeteci kaynaklarının açıklanmasını gerektiren emirler, kamu yararına yönelik her şeyin üstünde bir gereklilikle gerekçelendirilmelidir. *Sanoma Uitgevers B. V. – Hollanda Davası*'nda AİHM, gazeteciler tarafından, başvuru sahibi şirketin sahip olduğu bir araba dergisi için çekilen yasa dışı sokak yarışı fotoğraflarını içeren bir CD-ROM'a polis tarafından el konulmasını değerlendirmiştir. El koymanın gerekçesi Ceza Muhakemesi Kanunu olmuştur; fakat iç hukukun kalitesi "kanunda öngörülmüş" olma testini geçecek kadar yeterli görülmemiştir. Mahkeme, gazetecilerin, haber kaynaklarını ifşa etmelerini gerektiren mahkeme emirlerinin bir hâkim veya başka bir bağımsız ve tarafsız karar verici makam tarafından inceleme garantisine tabi olması gerektiğini vurgulamıştır. Böylesi bir inceleme için şu gereklilikler söz konusudur:
 - (i) Söz konusu inceleme, yürütmeden ve haber kaynaklarının korunması ilkesinden daha ağır basan bir kamu çıkarı olması gerekliliğinin, ilgili bilginin verilmesinden önce var olup olmadığına karar verme ve eğer yoksa söz konusu kaynağın kimliğini ifşa edebilecek bilgiye gereksiz erişimi engelleme yetkisini haiz diğer ilgili taraflardan bağımsız bir kurum tarafından yapılmalıdır.
 - (ii) İncelemenin ancak, söz konusu kaynakları açığa çıkarabilecek malzemenin verilmesinin ardından yapılması, gizlilik hakkının özüne zarar verecektir.
 - (iii) Kaynağın ifşa edilmesini isteyen makamların argümanlarının düzgün bir şekilde değerlendirilebilmesi için, herhangi bir ifşada bulunmadan önce potansiyel riskler ve ilgili çıkarlar, ifşa edilmesi istenen materyaller göz önünde bulundurularak tartılmalıdır.
 - (iv) İnceleme, daha az müdahaleci bir tedbirin yeterli olup olmayacağı hususu da dâhil olmak üzere, açık ve net kriterler doğrultusunda yürütülmelidir.
 - (v) Hâkim veya başka bir yetkilinin, haber kaynaklarının, elde tutulan materyalde özellikli olarak isimleri geçsin veya geçmesin, söz konusu materyalin bildirilmesinin gazetecilerin kaynaklarının kimliğini tehlikeye atma yönünde ciddi bir risk oluşturması gerekçesiyle, açığa çıkmaktan korunması için, ifşa emri vermeyi reddetmesi veya sınırlı yahut nitelikli bir emir verebilmesi mümkün olmalıdır.
 - (vi) Acil durumlarda, ilgili materyalin yetkililer tarafından kullanılmasından önce, kaynakların tanınmasına neden olabilecek bilgilerin, bu türden bir risk taşımayan bilgilerden ayırt edilmesi ve ayrı tutulmasına ilişkin bir prosedür olmalıdır.
- AİHM, içtihadında haber kaynaklarının belirlenmesinin bunlar üzerinde bir "caydırıcı etki" yaratabileceğine dikkat çekmektedir. Hiç kimse, soruşturmacılar tarafından kimliğinin ortaya çıkarılabileceğini



bile bile muhbir veya usulsüzlüğü açığa çıkaran kişi olmak istemeyecektir (*Financial Times Ltd ve diğerleri – Birleşik Krallık Davası*).

- Gazetecilik amaçlı iletişimlerin izlenmesi tehlikesi mevcut ise gazetecilik kaynaklarının ifşa edilmesi veya telefonla bilgi vermek istenmeyeceği anlamına geleceğinden devlet tarafından yapılan gizli takipler gazetecilerin ifade özgürlüğüne müdahaleye neden olabilmektedir. Verilerin başka yetkililere iletilmesi, yok edilmesi veya izleme tedbirlerinin gazeteciye bildirilmemesi neticesinde kaynakların gizliliği zarar görebilmektedir (*Weber ve Saravia – Almanya Davası*).

Arama ve el koyma işlemleri

- Arama ve el koyma işlemleri Sözleşme'nin 8. maddesine (özel hayat ve aile yaşamı, konut ve yazışmalara saygı hakkı) uygun olmalıdır. Kaynakları koruma yükümlülüğünden dolayı yayınevi AIHM içtihadında "konut" olarak kabul edilmiş ve Sözleşme'nin 8. maddesi çerçevesinde korunmuştur. Yayınevlerinde yapılacak aramalar gereklilik arz edip orantılı olmalı ve aramanın amacı, bir yazının yazarının adını ortaya çıkarmak olmamalıdır (*Saint-Paul Luxembourg S. A. – Lüksemburg Davası* ve *Görmüş – Türkiye Davası*).



MATERYAL NO.21 ÖRNEK OLAY

Metal sanayisindeki işçilerin katıldığı protesto gösterileri sırasında haber yaptıkları için 29 – 30 Haziran 2015 tarihlerinde günlük “(..)” gazetesi ve haber kanalı (...) TV’nin muhabirleri saldırıya uğramış ve tehdit edilmişlerdir. Kimliği tespit edilemeyen şahıslar, metal sanayisindeki işçilerin eylemlerini haber yaptıkları için muhabirlere saldırarak onları kaçırmakla tehdit etmiştir. Sindirme ve tehdit etme girişimi olarak, Uluslararası Gazeteciler Federasyonu / Avrupa Gazeteciler Federasyonuna bağlı TGS (Türkiye Gazeteciler Sendikası) üyesi olan ve “(..)” gazetesinin Kocaeli muhabirliğini yapan (...)’ın evinde patlamalar olmuştur. “(..)” ve (...)’nin diğer serbest çalışan muhabirleri de tehdit edilmiştir. TGS Genel Sekreteri (...) “Tüm saldırı ve baskılara derhâl son verilmeli, gazeteciler ve medya çalışanları haber yaptıkları için korkutulmamalıdır.” diyerek bu tehditleri kınamıştır.

Yukarıdaki olay çalışması ile ilgili olarak şu soruları tartışınız:

- Ulusal yetkililer, gazetecilere yönelik saldırı ve tehditlere nasıl yanıt vermelidir?
- Bu olayda Sözleşme’nin hangi maddelerini uyguladınız?
- Bu bağlamda devletin pozitif yükümlülükleri nelerdir?
- Gazetecinin evindeki patlamalara ulusal yetkililer nasıl tepki göstermelidir?
- Gazetecilere özel koruma sağlanması neden çok önemlidir?



TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince, duruşma için taraflara önceden bildirilen 14.11.2013 tarihinde davacılar vekili (...)’nin, davalı vekili (...)’ın geldiği, Danıştay Savcısı’nın hazır olduğu görülmekle açık duruşmaya başlandı. Taraflara usulüne uygun söz verilip dinlendikten, Danıştay Savcısı’nın düşüncesi alındıktan ve taraflara son kez söz verildikten sonra duruşmaya son verildi, dava dosyası incelenerek gereği görüldü:

Dava, “Başbakanlık Muhabirliği Akreditasyon Esasları”nın 3. paragrafında yer verilen, ‘Akreditasyonlarda ayrıca devamlılık ilkesi de gözetilecektir.’ yolundaki kural gereğince devamlılık ilkesine uygun davranmadığından bahisle davacı gazetecinin akreditasyonunun yenilenmeyerek iptaline ilişkin bireysel işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Davanın, dava konusu işlemlerin, davacıların menfaatlerinin ihlali bakımından değerlendirilmesi: 2577 sayılı Kanun’un 2. maddesinde iptal davaları, “idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar” olarak tanımlanmış; 14. maddesinde dilekçelerin “ehliyet yönünden inceleneyeceği”; 15. maddesinde de “ehliyet hususunda Kanun’a aykırılık görülürse davanın reddedileceği” kurala bağlanmıştır.

İdarenin hukuka uygun davranmasını sağlayan en önemli denetim araçlarından olmakla birlikte, her idari işleme karşı herkes tarafından iptal davası açılmasının, idari işlemlerde istikrarsızlığa neden olmaması ve idarenin işleyişinin olumsuz etkilenmemesi için, dava konusu edilecek işlem ile dava açacak kişi arasında belirli ölçüler içinde menfaat ilgisi bulunmasını öngören kanun koyucu, iptal davaları için “menfaat ihlali”ni, subjektif ehliyet koşulu olarak getirmiştir. Hak ihlali kavramından daha geniş bir anlamı olan menfaat ihlali, maddi veya manevi bir zararı bulunmasa dahi, ilgiliye dava açma hakkı vermektedir. Ancak, her hâlde menfaat ilgisinin, meşru, kişisel ve güncel olması gerekmektedir.

“Meşru menfaat” ilgisinden kasıt, kişi ile işlem arasında hukuken kabul edilebilir, başka bir anlatımla, dinlenilebilir, korunmaya değer bir ilginin varlığı iken; “kişisel menfaat” ilgisıyla, işlemin, kişinin hukukunu etkilemesi, kişi bakımından hukuk âleminde sonuç doğurması kastedilmektedir. “Güncel menfaat” ise işlemin kişi üzerindeki hukuki etkisinin doğmak üzere olmasını veya hâlen sürüyor bulunmasını, uygulanabilir niteliğini yitirmemesini ifade etmektedir. Dolayısıyla, geleceğe yönelik muhtemel menfaat ilgisi, kişilere iptal davası açma hakkı vermemektedir.

Buna göre, davacı gazetecinin, kendisi hakkında tesis edilen bireysel işlem ile bunun dayanağı niteliğindeki düzenleyici kuralın iptalini istemekte menfaatinin bulunduğu kuşku yoktur.

Davacı Sendikanın menfaat durumuna gelince:

Dava konusu işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte bulunan mülga 2821 sayılı Sendikalar Kanunu’nun “Sendikaların Çalışma Hayatına İlişkin Faaliyetleri” başlıklı 32. maddesinin 3. fıkrasında, “Sendikaların çalışma hayatından, mevzuattan, toplu iş sözleşmesinden, örf ve âdetten doğan hususlarda işçileri ve işverenleri temsilen veya yazılı başvuruları üzerine, nakliye, neşir veya adi şirket mukaveleleri ile hizmet akdinden doğan hakları ve sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen davaya ve bu münasebetle açtığı davadan ötürü husumete ehil oldukları” kurala bağlanmıştır.



MATERYAL NO.22 EĞİTİM MAHKEMESİ ÖRNEK OLAYI

Bu kuralın değerlendirilmesinden, sendikaların, üyelerinin (fıkra da sayılan istisnalar dışında) ortak menfaatlerinin korunması bakımından dava ehliyetine sahip oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Buna göre, dava konusu düzenleyici kuralın, davacı Sendikanın (gazeteci) üyelerinin ortak menfaatinin ilgilendirir nitelikte bulunması karşısında, Sendikanın bu kuralın iptalini istemekte menfaatinin bulunduğu; bununla birlikte, yukarıda belirtilen nitelikte bir kişisel menfaat ilgisi kurulamayacağı için, Sendika tarafından dava konusu bireysel işlemin iptalinin istenemeyeceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu durumda, davanın, davacı Sendikanın bireysel işlemin iptali istemine ilişkin kısmı bakımından ehliyet yönünden reddi gerekmektedir.

Davanın, "Başbakanlık Muhabirliği Akreditasyon Esasları"nın 3. paragrafında yer verilen, 'Akreditasyonlarda ayrıca devamlılık ilkesi de gözetilecektir.' yolundaki kuralının iptali istemi bakımından değerlendirilmesi: 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Basın hürriyeti" başlıklı 28. maddesinde "basının hür" olduğu, "Devlet'in, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alacağı" ve "basın hürriyetinin sınırlanmasında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26 ve 27. madde hükümlerinin uygulanacağı" kurala bağlanmış; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinde "bu hürriyetlerin kullanılmasının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyet'in temel nitelikleri ve Devlet'in ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabileceği" düzenlemesi yapılmıştır.

Bu kuralların değerlendirilmesinden, Devlet'in, "basın ve haber alma hürriyetleri"ni tanıyacağı ve belirtilen sınırlama nedenlerini de dikkate alarak, bu hürriyetlerin hukuki kullanımını temin edecek şekilde düzenlemeler yapacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Başka bir anlatımla, Anayasa koyucu, basın ve haber alma hürriyetlerine Devlet tarafından (sınırlama nedenlerinin var olduğu hâller dışında) sadece "dokunulmamasını" kurala bağlamakla yetinmemiş, Devlet'i, bu hürriyetleri hayata geçirecek "pozitif bir tutum" takınmakla da görevlendirmiştir. Bu çerçevede yapılan düzenlemelerden olmak üzere, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun "Basın özgürlüğü" başlıklı 3. maddesinde "basın özgürlüğünün, bilgi edinme, yazma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerdiği" kurala bağlanarak, belirtilen hürriyetin kapsamı somutlaştırılmış; 231 sayılı Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile "ilgili makamlar ve kamuya zamanında ve doğru, tanıtıcı, aydınlatıcı bilgi akışını sağlamak ve tanıtma, aydınlatma faaliyetlerine katılmak için" Başbakan'a bağlı Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü kurularak (ilgili makamların ve) kamunun haber alma hürriyetinin kullanımını temin edici nitelikte çalışmaları yürütmekle görevli kılınan bir Kurum oluşturulmuştur.

Kanun koyucu tarafından yapılan bu düzenlemeler yanında, idare organınca da alt düzenlemeler yapılabileceği tabiidir. Basın Kartı Yönetmeliği gibi genel; bir kuralı dava konusu olan Başbakanlık Muhabirliği Akreditasyon Esasları gibi özel nitelikteki düzenlemeler, bunlar arasında sayılabilir.

Başbakanlık Muhabirliği Akreditasyon Esasları ile Başbakanlıkta çalışma usul ve koşulları düzenlenmiş, Kurumda görev yapan muhabirlerin mevcut akreditasyon kartlarının yenilenmesi için aranan şartlar sayılmış, bu kapsamda "akreditasyonlarda devamlılık ilkesinin de gözetileceği" belirtilmiş ve çalışma usul ve koşullarına uymayan muhabirlerin akreditasyon kartlarının iptal edileceği ve kendilerine yeni akreditasyon kartı verilmeyeceği kurala bağlanmıştır.



Dosyanın incelenmesinden, on bir yıldır sarı basın kartı sahibi olan ve sekiz yıldır da Başbakanlık muhabiri olarak görev yapan davacı gazetecinin akreditasyonunun, devamlılık, ilkesine uygun davranmadığından bahisle yenilenmediği anlaşılmaktadır.

Akreditasyon Esasları'nda devamlılık ilkesine yer verilmekle birlikte, ilkenin bir tanımının yapılmadığı, amacının ortaya konulmadığı, hangi durumlarda devamlılığın sağlandığının veya hangi hâllerde devamlılığın bulunmadığının kabul edileceğinin belirtilmediği, başka bir anlatımla, Başbakanlığın hangi faaliyetlerinin, ne sıklıkla izlenmesi gerektiğine ilişkin bir düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenlerle, devamlılık ilkesinin hukuki belirlilik (açıklık) ilkesine uygunluk göstermediği ortadadır. Belirtilen durum ise basın mensuplarının mesleki konumu bakımından hukuki güvenlik ilkesinin ihlali-ne yol açacaktır.

Bu hâliyle, mesai saatleri içinde olsa bile, sınırsız bir devam zorunluluğu sonucunu doğuran ilke, basın hürriyetine aykırılık teşkil etmektedir. Zira, 5187 sayılı Kanun ile somutlaştırılarak, bilgi edinme, yazma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerdiği belirtilen basın hürriyetinin, her hürriyet için geçerli olduğu üzere, aynı zamanda, bu sayılanlardan yararlanmama veya özellikle işverenin kapsamı ve süresi değişkenlik gösterebilecek görevlendirmelerine bağlı olarak, mesleki faaliyetlerin kamusal veya özel nitelikte başka kuruluşlar nezdinde yahut serbest olarak yürütülmesi tercihinde bulunma hürriyetini de beraberinde getirdiği kuşkusuzdur. Dolayısıyla, basın mensupları için akredite olunan kuruluş nezdinde bir tür personel mesaisi uygulanması sonucunu doğuracak şekilde devam zorunluluğu getirilemeyecektir.

Bununla birlikte, basın hürriyetinin, akredite olunan kuruluşa sınırsız bir devamsızlık hürriyetini içermediği de açıktır. Zira, 231 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kamunun haber alma hürriyetini temin etme bakımından, zamanında, doğru, tanıtıcı ve aydınlatıcı bilgi akışı sağlanacağı kurala bağlanmıştır. Akredite olunan kuruluşun faaliyetlerinin yeterince izlenmemesi kamuya bilgi akışının sağlanmasını olumsuz yönde etkileyebilecektir. Bu durum ise kamunun haber alma hürriyeti ile bağdaşır görünmemektedir.

Son tahlilde, olması gereken hukuk bakımından, basın hürriyetinin temin edilmesi ile kamunun haber alma hürriyetinin sağlanmasında kendini gösteren, yarışır nitelikteki iki kamu yararındaki denge gözetilerek basın mensuplarının, kamunun, akredite olunan kuruluş faaliyetlerinden haber almasını temin bakımından devam zorunluluğuna tabi tutulabileceğini, ancak bu zorunluluğun hukuki açıklık ilkesine uygun olarak düzenlenen bir kurallar bütünü ile ortaya konulmasının ve sınırlarının basın hürriyeti ile çizilmesinin gerektiği belirtilmelidir.

Bu durumda, Başbakanlık Muhabirliği Akreditasyon Esasları'nda yer verilen ve hukuki belirlilik (açıklık) ve basın hürriyeti ilkelerine uygunluk göstermediği anlaşılan dava konusu devamlılık ilkesinde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Davanın, devamlılık ilkesine uygun davranmadığından bahisle davacı gazetecinin akreditasyonunun yenilenmemesine ilişkin bireysel işlemin iptali istemi bakımından değerlendirilmesi:

Dava konusu bireysel işlem, hukuka aykırılığı tespit edilen devamlılık ilkesi dayanak alınarak tesis edilmiş olması nedeniyle hukuka aykırı bulunduğu gibi, davacı gazetecinin bu ilkeye uygun davranmadığının davalı idarece belgelendirilememiş olması nedeniyle de hukuka aykırı bulunmaktadır.



MATERYAL NO.22 EĞİTİM MAHKEMESİ ÖRNEK OLAYI

Davanın, davacılar Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın bireysel işlemin iptali istemine ilişkin kısmı bakımından ehliyet yönünden REDDİNE oy birliğiyle;

Düzenleyici işlemin İPTALİNE oy birliğiyle;

Bireysel işlemin İPTALİNE oy çokluğuyla,

Dava kısmen iptal, kısmen de ret kararı ile sonuçlandırıldığından aşağıda dökümü yapılan 219,75 TL yargılama giderinin, 109,87 TL'lik kısmının davacılar üzerinde bırakılmasına; 109,87 TL'lik kısmının da davalı idareden alınarak davacılar verilmesine, artan 16,85 TL posta ücretinin istemi hâlinde davacılar iadesine,

Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca 2.640,00 TL vekâlet ücretinin davacılar tarafından alınarak davalıya verilmesine, 2.640,00 TL vekâlet ücretinin de davalıdan alınarak davacılar verilmesine,

Bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren 30 (otuz) gün içinde İdari Dava Daireleri Kuruluna temyizden başvurulabileceğinin taraflara duyurulmasına, 14.11.2013 tarihinde oy birliğiyle karar verildi. (Danıştay 10. Dairesinin 14.11.2013 tarih ve Esas No. 2009/15017, Karar No. 2013/8071 sayılı Kararı)

EĞİTİM SONRASI DEĞERLENDİRME FORMU MATERYAL NO.23



TÜRK YARGISININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ
AVRUPA BİRLİĞİ - AVRUPA KONSEYİ ORTAK PROJESİ



STRENGTHENING THE CAPACITY OF THE TURKISH JUDICIARY ON FREEDOM OF EXPRESSION
EUROPEAN UNION - COUNCIL OF EUROPE JOINT PROJECT

1. Tarih GG AA YYYY

2. Eğitim Grubu

3. Cinsiyetiniz?
 Kadın Erkek

4. Mesleğiniz?

5. Avukatlık mesleğinde tecrübe yılınız
 5 yıldan az 6-10 yıl 11 yıl ve üzeri

6. Avukat olarak çoğunlukla çalıştığınız mahkemeler

7. Lütfen aşağıdaki önermeleri eğitim hakkındaki beklentilerinize göre değerlendiriniz. (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum)

	1	2	3	4	5
İdare hukuku mevzuatındaki ifade özgürlüğü ilgili düzenlemeler hakkında bilgi sahibi oldum.					
İfade ve medya özgürlüğü ile ilgili ulusal ve uluslararası insan hakları standartların kaynakları konusunda bilgi sahibi oldum.					
T.C. Anayasası'nın 90. maddesi bağlamında AİHS'nin Türk hukukundaki yeri konusunda farkındalığım arttı.					
İfade özgürlüğünün asıl, sınırlamanın istisna olduğu prensibini önüme gelen somut davalarda uygulayabilirim.					
Somut bir davada ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlal olup olmadığını tespit etmek için üç aşamalı orantılılık testini etkin ve yeterli derecede uygulayabilirim.					
Soruşturma ve yargılama sürecinde ifade özgürlüğü ile diğer haklar arasında adil bir denge kurabilirim.					

Lütfen aşağıdaki önermeleri eğitim hakkındaki beklentilerinize göre değerlendiriniz. (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum)

	1	2	3	4	5
AIHM içtihadı kapsamında neyin meşru amaç sayılabileceği hakkında bilgi sahibi oldum.					
Hakaretin Türk hukukunda nasıl tanımlandığı konusunda bilgi sahibi oldum.					
İfade özgürlüğünün hakaret bağlamında korunması ile ilgili AIHM içtihatları konusunda bilgimi artırdım.					
Danıştayın ifadede özgürlüğü ile ilgili oturmuş içtihatları konusunda bilgi sahibi oldum.					
AIHM içtihatları ışığında koruma altındaki ifadeler (siyasi, ticari, sanatsal) hakkında bilgi sahibi oldum.					
Hakarete orantılılık ilkesini kolaylıkla ve etkili olarak uygulayabilirim.					
Terör ve hakaret davalarında AIHS 10. maddesine ilişkin AIHM tarafından belirlenen ilke ve standartları etkili olarak ve yeterli derecede uygulayabilirim.					
AIHS'deki hakların askıya alınması kavramının ne anlama geldiği konusunda bilgi sahibi oldum.					
İfade özgürlüğü bağlamında şiddete teşvik, nefret söylemi, terör propagandası ile şok eden kırıcı sözler ve eylemlerle ilgili AIHM standartlarını etkin ve yeterli olarak uygulayabilirim.					
Terörle mücadele kanunlarının uygulanmasının insan hakkı ihlallerine neden olmaması gerektiği konusunda bilgi sahibi oldum.					
Basın özgürlüğünün demokratik toplumlardaki önemi hakkında farkındalığım arttı.					
Sadece geleneksel medyanın değil, internet ortamında faaliyet yürüten yeni medyanın da AIHS ve T.C. Anayasası'ndaki haklar ve özgürlüklerden yararlandığı konusunda bilgilendim.					
Gazeteci güvenliği bağlamında AIHM'nin teminatları hakkında bilgi sahibi oldum.					
Gazetecilerin yaptıkları haberler nedeniyle fiziki saldırıya uğramaları durumunda yaşadıkları hakkında duyarlılığım arttı.					
Gazetecilerin güvenliğinin sağlanması konusunda devletin sorumlulukları hakkında bilgilendim.					
İfade ve basın özgürlüğü alanında AIHS standartlarını ve Türk Yüksek mahkemelerinin içtihatlarını etkili ve yeterli olarak tatbik edebilirim.					
Somut bir davada ifade özgürlüğüne yapılacak bir müdahalenin bu hakkın kullanımında genel üzerinde caydırıcı etki yaratabileceğini göz önünde bulundurabilirim.					
İfade özgürlüğünün sadece müstakil bir hak olmadığını aynı zamanda diğer insan haklarının etkin şekilde uygulanmasının teminatı olduğunu farkındayım.					

8. Eğitimde en çok beğendiğiniz üç hususu belirtiniz

9. Eğitimde iyileştirilmesi gerektiğini düşündüğünüz en önemli üç hususu belirtiniz

A series of horizontal dotted lines for writing or drawing.

A series of horizontal dotted lines for writing.



Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

This Project is co-funded by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe and implemented by the Council of Europe. The Central Finance and Contracts Unit is the contracting authority of this Project.

<http://ifadeozgurlugu.taa.gov.tr>

www.coe.int/ankara

Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi
R.Tagore Cad. No: 10/8 06550 Çankaya, ANKARA
T : +90 (312) 468 84 64
F : +90 (312) 468 84 06

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluşun 47 üyesinin 28'i Avrupa Birliği üyesidir. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.



COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

TUR